

- 1) Қазақстан тарихының ерте орта ғасырлық кезеңі (VI-IX ғғ)
- 2) Қазақстанның дамыған орта ғасырлық кезеңі (X-XIV ғғ)
- 3) Біртұтас Қазақ мемлекетінің құрылу кезеңі (XV-XVII ғғ)

§ 11 Қарахан мемлекеті **(942-1212жж)**

*Жоспар

1. Қарахан мемлекетінің құрылуы.
2. Қоғамдық құрылысы
3. Мемлекеттің саяси жағдайы
4. Шаруашылығы
5. Мәдениеті

* X-XII ғасырлардағы Қазақстан жеріндегі мемлекеттер (№3) Қарахан мемлекетінің құрылуы.

Негізін қалаушы
Саттұқ Боғра-хан
915-955 жж

Астанасы
Баласағұн қ.

Туысы
Оғылшақты жеңіп
Тараз бен
Қашғарды
бағындырады

Қарахан
мемлекеті

жікіл
тайпасының
тотемі
арыстан, яғма
бура

Этникалық құрамы
жікіл, яғма, оғыз, қаңлы,
Үйсін түрік тілдес
тайпалар кірген

* Қоғамдық құрылысы

Билік басында
Қаған (Хан)

Билік иелері қатарында тегіндер, ілік
хандар, бектер, нөкерлер.

хан кеңесші қызметін уәзірлер атқарды

Иқта

- (парсы сөзінен шыққан)Жер иеленудің бір түрі, иеленушілерді иқтадар деп атаған

Вақфтық жерлер

- Дінбасылар мен әскербасылардың жерлерін атаған .

Коммендация

- қанаудың бір түрі , әлсіз адам өз жерін күштінің қамқорлығына берді, күшті адам әлсіді қорғауға тиіс болды.

* Клесі кезең топқа бөлініп елші (консул) ойынын ойнайық.

сәйкестендіру

Уақыты	Оқиғалар
955 жылы	Шығыстан қара қыйтайлар Жетісуға басып кіреді.
960 жылы	Ислам дінін мемлекеттік дін ретінде жариялайды.
XII ғасырдың 30 жылдары	Сатұқ Боғраханнның баласы Мұса билікті өз қолына алады.
1141 жылы	Хорезм шах Мұхаммед батыс қағанатын соңғы қағаны Самарқандық Оспанды дарға асады.
1210 жылы	Шығыстағы хандықты найман ханы Күшлік басып алады
1212 жылы	Қатуан даласында болған шайқаста салжұқтармен қарахан әскерін жеңеді.

Уақыты		Оқиғалар
955 жылы		Сатұқ Боғраханнның баласы Мұса билікті өз қолына алады.
960 жылы		Ислам дінін мемлекеттік дін ретінде жариялайды.
XII ғасырдың 30 жылдары		Шығыстан қарақыйтайлар Жетісуға басып кіреді.
1141 жылы		Қатуан даласында болған шайқаста салжұқтармен қарахан әскерін жеңеді.
1210 жылы		Шығыстағы хандықты найман ханы Күшлік басып алады
1212 жылы		Хорезм шах Мұхаммед батыс қағанатын соңғы қағаны Самарқандық Оспанды дарға асады.

* IV кезең СӨЗЖҰМБАҚ

* «Қарахан»

- * 1) Жоғарғы үкімет билігі кімнің қолында болды? ( )
- * 2) Қарахан мемлекетінің орталығы? ( )
- * 3) Мемлекеттің негізін қалаған? ( )
- * 4) Ислам дінін мемлекеттік дін деп жариялаған хан? ( )
- * 5) Феодалға берілетін жер үлесі? ( )
- * 6) Қарахан хандығының материалдық мәдениетінің бірі? ( )
- * 7) Ханның ұрпағы? ( )

* IV кезең СӨЗЖҰМБАҚ

* «Қарахан»

- * 1) Жоғарғы үкімет билігі кімнің қолында болды? (Қаған)
- * 2) Қарахан мемлекетінің орталығы? (Баласағұн)
- * 3) Мемлекеттің негізін қалаған? (Сатұқ Боғрахан)
- * 4) Ислам дінін мемлекеттік дін деп жариялаған хан? (Мұса)
- * 5) Феодалға берілетін жер үлесі? (Иқта)
- * 6) Қарахан хандығының материалдық мәдениетінің бірі?
(Бабаджа қатын кесенесі)
- * 7) Ханның ұрпағы? (тегіндер, ілік хандар, бектер, нөкерлер)

* Термин сөздермен жұмыс

*Тотем;

*Коммендация;

*

*Икта,

* 1. Қарахан мемлекетінің негізін Сатұқ Боғра хан қалаған жыл

* А) 941ж

* В) 942ж

* С) 955ж

* D) 456ж

* E) 457ж

* 2. Қарахан мемлекетін Хорезм шахы Мұхамед құлатқан жыл

* А) 1212ж

* В) 1214ж

* С) 1221ж

* D) 1213ж

* E) 1215ж

* 3. Қарахандардың жылқы малына ерекше көңіл бөлетінін айтқан ғұлама

* А) М. Қашғари

* В) Ж. Баласағұн

* С) С. Мағани

* 4. Қарахан мемлекетінің құрылуында басты рөл

* атқарған тайпа:

* А) Оғыз.

* В) Қарлұқ.

* С) Салжұқ.

* D) Қыпшақ.

* E) Түргеш.

* 5. 960 жылы Қарахан мемлекетінде ислам дінін

* мемлекеттік дін ретінде жариялаған хан:

* А) Өзбек.

* В) Сатұқ Боғра.

* С) Білге Күл Қадырхан.

* D) Хасан Боғра.

* E) Мұса.

* 6. Дінбасылар мен діни мекемелердің жер иелігі:

* А) Вақф.

* B) Харалж

* 7. Батыс Қарахан мемлекетінің астанасы:

* А) Баласағұн.

* В) Қашғар.

* С) Самарқан.

* D) Испиджаб.

* E) Үргеніш.

* 8. Жікіл тайпасының тотемі:

* А) Бөрі.

* В) Жылқы.

* С) Арыстан.

* D) Қой.

* E) Бура.

* 9. Қарахан мемлекетінің негізін қалаған Сатұқ Боғра

* ханның өмір сүрген жылдары:

* А) 910-950 ж.ж.

* В) 942 -955 ж.ж.

* С) 915-955 ж ж

- * 10.1141 жылы Самарқан қаласына жақын Қатуан
- * даласында қарақытайлардан жеңіліс тапқан:
- * А) Оғыздар мен қимақтар.
- * В) Қарахандар мен салжұқтар.
- * С) Түргештер мен қарлұқтар.
- * D) Наймандар мен керейлер.
- * E) Қыпшақтар мен Хорезм.

*Тесттің жауабы

1. B

2. A

3. B

4. B

5. C

6. A

7. C

8. C

9. C

БАҒАЛАУ

1-4 «2»

5-6 «3»

7-8 «4»

9-10 «10»

*Үйге тапсырма

*§11 Қарахан мемлектіне Эссе жазып келу